

Мирослава ВАСИЛЮК

магістрантка освітньої програми «Медіація та менеджмент конфліктів»,
Бізнес Школи «КРОК»,
ВНЗ Університет економіки та права «КРОК»
VasyliukMS@krok.edu.ua

Наталія КАЛІНІНА

PhD, доцент кафедри менеджменту та інноваційного розвитку
Бізнес Школи «КРОК»
ВНЗ Університет економіки та права «КРОК»
ORCID 0000-0001-8010-5563
KalininaNV@krok.edu.ua

РОЛЬ МІФОЛОГІЇ І НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЙ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ

Myroslava VASILYUK

Master's student in the educational program "Mediation and Conflict Management",
KROK Business School,
University of Economics and Law «KROK»
VasyliukMS@krok.edu.ua

Natalia KALININA

PhD, Associate Professor of the Department of Management and Innovative Development
Business School "KROK"
Higher Education Institution University of Economics and Law "KROK"
ORCID 0000-0001-8010-5563
KalininaNV@krok.edu.ua

A ROLE OF MYTHOLOGY AND FOLK CREATIVITY IN FORMING STRATEGIES FOR CONFLICT RESOLUTION

Постійним супровідником історії людства є конфлікти: за жінок, ресурси території, віру, ідеологію, впливи тощо. Конфлікти відбувались як між державами (раніше – між общинними утвореннями), так і в середині, на макро- і мікрорівнях. Сам по собі людський колектив вже є потенційним середовищем конфліктів. Але, еволюціонуючи, людство дійшло висновку про переваги мирного їх розв'язання, а в пріоритеті – попередження. Й такий підхід актуалізує питання вивчення природи конфліктів і шляхів не тільки їх розв'язання, але й подолання причин їх виникнення.

Наразі використовуються різні способи розв'язання конфліктів. У міжнародному масштабі – війнами, дипломатією й створенням наддержавних структур. На рівні держави – шляхом судового рішення, забезпеченого функцією примусового виконання. Договірний рівень передбачає більш гнучкі примирливі процедури, результативність яких залежить від бажання такий конфлікт вичерпати. А воля до вичерпання, з-поміж іншого, залежить від

справедливості умов мирної угоди. Саме тому на зміну стратегії win-lose (виграш або програш; коли одна сторона намагається отримати перемогу за рахунок іншої; коли важливий результат, а не відносини з іншою стороною) прийшла концептуально інша стратегія – win-win, коли в позитиві залишаються обидві сторони. У тому числі – за рахунок компромісу.

Разом із тим, способи розв'язання конфліктних ситуацій закладено в історії народів та їх культур. До прикладу, в Японії звернення до суду й сьогодні вважається соромом, що спонукає домовлятися [1, с. 191], у той час як американська правова культура заохочує заробляти на цьому численні покоління адвокатів.

Історично доведено, що не залагоджений конфлікт веде до його самогенерації. Наприклад, в українській традиції з давніх давен відносини між свекрухою і невісткою зводились до «невістки – чужої кістки» й свекрухи, яка «як змія гуде» [2, с. 36]. З часом невістка ставала свекрухою, уособлюючи вже у собі найбільш негативні риси власної другої мами. Оскільки зі століттями нічого не змінювалось, варто висувати відсутність можливості і бажання перервати цей ланцюжок конфронтацій. Така ситуація ставала якщо не загальнообов'язковим правилом, то буденністю. Через що й була зафіксована у піснях та переказах.

В культурі багатьох народів століттями формувався образ чвар і розбрату як хаос, безчестя й негідна форма поведінки. Такі риси правової культури заохочували людей до пошуку взаєморозуміння і взаємовигідного компромісу.

Так, грецький міф про народження світу розповідає про карколомного Крона, який хитрістю скинув свого батька Урана з трону. Після цього богиня Ніч народила сонм жажливих богів: Еріду (розбрат), Танатос (смерть), Апату (обман), Кер (знищення), Немезиду (нещадна помста); за іншою версією: з крові ураженого Урана народились три Ерінії, богині помсти, зі зміями на голові замість волосся [3]. І якщо розглядати вбивство як конфлікт, то можна зробити висновок: у грецькій традиції конфлікт розглядався як вкрай негативне явище, що мало серйозні наслідки у вигляді відплати.

Безсмертна поема «Іліада» містить численні посилання на конфлікти й методи їх вирішення. Так, апелюючи до Ахілла у його суперечці з Агамемноном, Одисей як посередник закликав згадати про перевагу згоди, а також про справедливість й повагу до старших. Інший випадок – згода Антілоха поступитися гонором і призовим конем Менелаю, якого Антілох «підрізав» на кінних змаганнях. Але визнав провину, зазначаючи, що юному вікові не чуже марносластво. [4].

Варто зауважити, що у давньогрецькій традиції вже вбачається основа сучасної стратегії win-win – заснованої на компромісі взаємної вигоди. У Гімні «Гермесу» [5] знаменитий давньогрецький поет Гесіод зобразив сварку між богами Гермесом і Аполлоном. Гермес вкрав у Аполлона стадо корів, і останній звернувся до арбітражу самого Зевса. Зевс звелів Гермесу повернути вкрадене стадо, і той виконав розпорядження. Але Аполлон зауважив відсутність двох корів, і тоді Гермес розважив його грою на лірі. Задоволений Аполлон запропонував Гермесові мирову в обмін на цю ліру. Така модель вирішення спорів застосовувалась всередині родини, оскільки обидва були звідними братами, маючи Зевса спільним батьком.

Крестовська Н. наводить приклад, коли на законодавчому рівні було зобов'язано примиритися одвічним «суперникам» – кредиторів і боржнику. Венеційський закон від 1395 р. зобов'язував, аби вони досягли згоди між собою [6, с. 325]. А починалась історія боргових

взаємин не так цивілізовано: за часів Стародавнього Риму кредитор міг боржника тримати в кайданках, не годувати й виводити у неділю на Форум, якщо б хто з жалості сплатив за нього борг.

На сучасному етапі саме на компромісі ґрунтуються примирливі процедури, зокрема, медіація. Інститут медіації було запропоновано до застосування в США у 1947 р., коли великим був ризик масового поширення страйків, і це пов'язано зі створенням федеральної агенції «Federal Mediation and Conciliation Service». У 1976 р. в США було проведено конференцію та вирішено, що має бути віднайдено кращий ніж суд інструмент вирішення спорів. Тоді ж гарвардський професор Ф. Зандер ввів до обігу поняття «суду з безліччю дверей» [7, с. 13].

Втім, успіх та результативність примирливих процедур не пов'язані з процесом їх формалізації. Наприклад, у Канаді, в провінції Квебек «формалізація медіації жодним чином не вплинула на ідею добровільної участі сторін у цій процедурі». З 25% сімей (йдеться про сімейні спори) після відвідання інформаційної зустрічі віддали перевагу медіації, а «74 відсотки таких спорів завершуються укладенням угоди» [8, с. 69].

Український досвід вкотре доводить відсутність бажання компромісу в основній масі громадян. Так, введення до ЦПК України Глави 4 «Врегулювання спору за участі судді» не призвело до масового її застосування. Більше того, сутність та зміст примирливої процедури не були сприйняті ані суддівським корпусом [9, с. 349], ані науковою спільнотою [10].

Розглядаючи стратегію win-win крізь призму категорій «добро» і «зло», В. Мержиєвська слушно зауважила, що наші народні казки однозначно формують розуміння, що «беззахисне/мирне добро» завжди «своєю відвагою/хитрістю/магією» перемагає «підступне/вороже/люте зло» [11]. І навіть виносячи за дужки, що ж та чому насправді дещо/дехто оголошуються «злом», авторка колонки доходить слушного висновку, що сама наша культура, яка має довгу і багату історію, виховувала цілі покоління як win-lose-гравців. Адже наведений приклад – не про компроміси заради взаємної вигоди, а про суцільну безкомпромісність й перемогу за всяку ціну, адже добро не може залишатися переможеним.

Висновки. Здатність до компромісів або безкомпромісність у спорі глибоко вкорінені в історію, загальну і правову культуру народів, виразником яких, з-поміж іншого, є міфологія і народна творчість. Названа обставина має враховуватись при розробці стратегій позасудового вирішення спорів. Оскільки історична схильність до win-lose засобів розв'язання конфліктів не долається унормуванням відповідних примирливих процедур та потребує іншого інструментарію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Луць Л.А. Сучасні правові системи світу. Навчальний посібник. Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. 268 с.
2. Михалевич І. Ю. Образ свекрухи в українській жіночій ліриці. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2017. № 30. Т. 1. С. 36-38.
3. Міф про створення світу» давньогрецький. URL: <https://dovidka.biz.ua/mif-pro-stvorennya-svitu-davnogretskiy/>
4. Гомер. Іліада. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=529>
5. Гесіод. Гімн «Гермесу». URL: https://www.i-franko.name/uk/Transl/1915/GomerivskiGimny/3GimnDoGermesa.html#google_vignette

6. Крестовська Н. Медіація в міжнародних конфліктах Середньовіччя та Модерної доби. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 10. С. 324-331. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/10/57.pdf> (дата звернення 27.08.2025 р.).

7. Мирза С. С. Особливості становлення та розвитку медіації у зарубіжних країнах з англо-саксонською і романо-германською правовими системами. Право і Безпека. 2020. № 1. С. 133-138.

8. Поліщук М. Я. розвиток та поширення медіації як спосіб вирішення цивільно-правових спорів у межах правової системи Канади. Право і суспільство. Цивілістика. 2016. № 2. Ч. 3. С. 67-71.

9. Бондарєва М., Шмарьова Т. Розвиток альтернативного врегулювання спорів в Україні: на прикладі застосування медіації у нотаріаті та врегулювання спорів за участю судді. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України : колективна монографія / за заг. ред. Юрія Притики та Ірини Ізарової. Київ : Дакор, 2021. Глава 14. С. 338-356.

10. Ханик-Посполітак Р. Ю., Нурищенко Р. С. Врегулювання спору за участі судді: чи є ефективною ця процедура? Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2021. Том 8. С. 85-91.

11. Мержиєвська В. Добро, зло і стратегія win-win. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/1640-dobro-zlo-i-ctratehiia-win-win>